

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Tomáš Řežábek

Staroegyptské bojové umění

(Ancient Egyptian martial art)

65 stran (včetně příloh)

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2017

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jaromír Krejčí, PhD.

Ve své bakalářské práci se T. Řežábek zaměřil na staroegyptský zápas, jehož vyobrazení pocházejí z celého dlouhého období faraonského Egypta. Nejobsáhlejší a nejnámější jsou zápasnické scény, které jsou součástí výzdobného programu skalních hrobek vládců 16. hornoeegyptského nomu v Bení Hasanu a které se staly předmětem různých interpretací a úvah. Tyto jedinečné scény mají velkou vypovídací hodnotu a také se jich týká velká část této práce (kap. 6.1, s. 18-27). V této souvislosti je třeba vyzdvihnout skutečnost, že autor se nespokojil s dosavadním uveřejněným obrazovým materiálem, ale že sám tyto hrobky navštívil a pořídil si vlastní dokumentaci, kterou využil při svém výkladu těchto scén.

Ale přirozeně nezůstalo jen u scén z Bení Hasanu. Ve své práci autor shromáždil doklady a podal přehled a popis všech dochovaných zápasnických scén v chronologickém pořadí od Předdynastické doby (kap. 3, s. 11), přes Starou říši (kap. 4, s. 12-15), stěžejní Střední říši (kap. 6, s. 18-30), Novou říši (kap. 7, s. 31-36), až po ojedinělý doklad pocházející z Pozdní doby (kap. 8.2, s. 37). K těmto ikonografickým dokladům ještě přistupuje méně známý soubor plastik z První přechodné doby / Střední říše (kap. 5, s. 16-17) a několik ostrak z Nové říše (kap. 8.1, s. 37). Shromáždění, popis a výklad zápasnických scén a analýza jejich umístění v hrobkách představují jeden ze splněných cílů této práce. Zdařilý je rovněž pokus o rekonstrukci staroegyptského zápasu (kap. 10, s. 39-42) a odkazy na zajímavé analogie zápasu u populace Nubů v Súdánu (kap. 11, s. 43-44). Vhodné je také připomenutí souboje s tyčemi (kap. 9, s. 38), který přetrval až do současného Egypta, kde je ve své taneční podobě součástí různých oslav. Zmíněné kapitoly 10 a 11 považuji za nejpřínosnější. Na konci práce je uveden její Závěr (kap. 12, s. 45-47), seznam použité literatury (kap. 13, s. 48-50) a přílohy (kap. 14, 30 obrázků na s. 52-65).

Autorovi bych ovšem doporučil vyvarovat se některých problematických kategorických tvrzení jako „Umístění motivu zápasu již v Předdynastické době na takzvané Libyjské paletě dokazuje rozšíření a oblíbení zápasu od nejstarších dob starověkého Egypta“ (s. 45), nebo „Na scéně z Ptahhotepovy hrobky je pak patrné, že zápas byl i základním prvkem výcviku mladé elity. Tato scéna je pro výskyt zápasících mladíků pro starověký Egypt ojedinělá. Motiv zápasníků v hrobce, kteří svým umem těší zesnulého majitele, se pak však opakuje ve Střední i Nové říši“ (s. 45).

Druhá moje výtku se týká bibliografie, jejíž jednotlivé položky (s. 48-50) nejsou kupodivu uvedeny v obvyklém abecedním pořadí autorů. Způsob citování je navíc nejednotný a citace jsou někdy neúplné. U časopiseckých článků chybí stránkování. Seznam použité literatury by bylo možné doplnit o některé další tituly z dřívější i novější doby. Zbytečné jsou i některé překlady v textu.

Když svou práci T. Řežábek napsal v Praze a česky, pak by i bylo vhodné ocitovat článek českého egyptologa Zbyňka Žáby „Divadlo ve starověkém Egyptě“ (*Nový Orient* 6, 1951, č. 9-10, s. 211-216), v němž se jeho autor vyjádřil (s. 215-216) i k „slavnostním bojovým hrám“, tedy ke scénám z Medínet Habu (v této bakalářské práci s. 34-36, 46). Žába k tomu uvádí například: „Dvojice předváděly bojovný zápas, při němž představitel Egypta vykřikoval nadměru vlastenecké průpovídky ... Chrániče na předloktí levé ruky u zápasníků, bojujících holemi (přípevněnými k pěsti) dovolují stanovit, že se nebojovalo na život a na smrt ... Rozhodující však je, že se výkřiky zápasníků opakují na značném množství různých reliefů z doby o rozpětí dvou set let jen s nepatrnými variantami, takže tu šlo o stereotypisované a předem naučené věty, jak tomu je u divadelních úloh ...“ A dodejme, že tyto scény poprvé vyhodnotil Étienne Drioton ve svých *Le Drama sacré dans l'antique Égypte* (1929) a *Ce que l'on sait du théâtre égyptien; Le Théâtre égyptien* (1942).

Domnívám se, že předložená bakalářská práce Tomáše Řežábka splňuje požadavky na ni kladené a lze ji doporučit k obhajobě s hodnocením dobře.

Praha, 3. června 2017

Prof. PhDr. Břetislav Vachala, CSc.
Český egyptologický ústav FF UK